

første og grundlæggende Paragraf i Læren om Forbud, udtales det i de i 1877 fremfattede Motiver — jeg tillader mig at oplæse dette med den højterede Formands Tilslæbelse —: „At Forbud er udelukket, naar Paastanden om Embedshandlingens Retstridighed er støttet paa en Grund, der er unddraget Domstolens Paakendelse, er en Selvfølge. Men selv om den private har Udgang til efter Embedshandlingens Foretagelse at søge Domstolens Afgørelse af, om den har krænkert hans Ret, synes det dog at følge af Undersaatternes Forhold til den offentlige Magt, at Forbud i Almindelighed maa være udelukket over for saadanne offentlige Forretninger, hvis Sværkættelse, uden Hensyn til derom fra privates Side fremsat Begæring, paabydes af en offentlig Interesse“. Saa kommer der andre Tilfælde, som ikke gaa ind under den almindelige Sætning. Nu var jeg selv Medlem af denne Proceskommission, og i alt Fald efter den Tid, da jeg indtraadte som Medlem, kan jeg med Sikkerhed bevidne, at disse Motiver, denne Begrundelse og den Sætning, som var optagen i Lovforslaget, er vedtagen enstemmig og uden Modsigelse. Om der har været noget Medlem, som har haft Betænkelighed ved den og har udtalt sin Betænkelighed, før jeg traadte ind i Proceskommissionen, kan jeg ikke sige; jeg tror det ikke; men hvad jeg i alt Fald kan sige med fuldstændig personlig Overbevisning, er, at den Mand, som var Formand for Proceskommissionen, nemlig Krieger, ikke alene sympatiserede med Sætningen, men endogsaa, hvis man havde tænkt paa at opstille noget andet, vilde have modsat sig dette paa det allerkræftigste. Den, som har fulgt Kriegers Virksomhed baade gennem det politiske og offentlige Liv og i det videnskabelige Liv, om end hans Virksomhed her har været mere indirekte, vil erkende, at det karakteristiske for ham var, at han atter og atter baade offentlig og i Forsamlinger — saaledes som Beretningen om de nordiske Juristmøder tilstrækkelig viser — og privat hævdede dette, som er det afgørende her i denne Sag, at man ikke af Begrebet Retsskat, paa nogen Maade maa eller tør udele, at Domstolene alene ere Vogtere for Retten, men at det lige saa godt paa et andet Omraade er en anden selvstændig Myndighed, nemlig Administrationens, Sag at vogte Retten, og at Administrationen i denne Henseende ikke er en Domstolens underordnet Myndighed, men en selvstændig sideordnet Myndighed, som ikke paa dette Omraade kan lade sig diktere noget af Domstolene, og han, der som bekendt var Ordfører for Grundlovsudkastet, hævder netop, at dette var den

rette Forstaaelse af § 72, og at der ikke paa nogen Maade deri laa nogen som helst Tanke om at sætte Domstolene over Administrationen. Han greb enhver mulig Lejlighed, det kan jeg ligeledes bevidne, til at sige, at den danske Jurisprudens, naar den ikke havde hævdet dette, var inde paa en gal Vej, en Vej, som var en trist Arb fra Absolutismens Tid, da man i den Tid overhovedet ikke bestættigede sig med videnskabelig Behandling af offentligretlige Spørgsmaal, men kun med Proces- og Privatret, og kun havde Interesses henvendt paa Domstolens Stilling, men ikke tilstrækkelig tænkte paa, at Administrationen havde en selvstændig Rolle ved Lovens Udførelse og Opretholdelse, i Henseende til hvilken den ikke kunde og burde være Domstolene underordnet. — Dette, som var Proceskommissionens Standpunkt, har altsaa ogsaa foreligget for Rigsdagen; ihvorvel Forhandlingen om dette Lovforslag ikke paa nogen Maade blev ført til Ende, ved jeg ikke af, at denne Del af det har mødt Modsigelse fra nogen som helst Side. Det er mig ikke bekendt, hvad den for Næblikket nedsatte Proceskommission har besluttet paa dette Punkt, men jeg skulde i høj Grad betvivle, at den vil komme til noget andet Resultat. I alt Fald er det ikke sandsynligt, at den Mand, som i den nuværende Proceskommission har bearbejdet netop disse Spørgsmaal, nemlig Professor Dumzer, skulde have foreslaaet i den Henseende at fravige den tidligere Kommission's Standpunkt. (Det. Hansen: Det er ikke behandlet endnu.) Naar, det er ikke behandlet, men der er dog ingen Sandynlighed for, at han, som altsaa teoretisk opstiller den samme Lære, som Proceskommissionen i 1875 har opstillet, skulde ville fravige den. Og Grunden dertil er simpelthen den, at den Lære, som den ærede Forespørger jo ivrig kæmper for, nemlig at Regeringen maa efterkomme et retligt Forbud, det være nu nedlagt med Rette eller Urette, er en statsretlig umulig Sætning. Den kan ikke gennemføres. De Eksempler, den ærede Justitsminister har fremst i den Henseende, forekomme mig flaaende, men de kunde jo forsøges i det uendelige. Man kan føre det ind paa Forsvarsvæsenets Omraade, man kan føre det ind paa det finansielle Omraade, man kan føre det ind paa det Forhold, hvor der er Spørgsmaal om Nedslagning af lungehgt Kvæg; at Administrationens Handlinger skulde kunne standses af Hensyn til den private Ejendomsret, ved retligt Forbud, er en Sætning, som ingen Forfatning, tror jeg, nogen Sinde vilde kunne opstille. Den vilde ikke kunne gøre det, fordi det vilde være at flytte Retten til at